

MWONGOZO WA USAHIHISHAJI
KISWAHILI KIDATO CHA IV, 2024 CSCC

Swali la 01

i.	ii.	iii.	iv.	v.	vi.	vii.	viii.	ix.	x.
<u>D</u>	<u>C</u>	<u>E</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>C</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>A</u>	<u>B</u>

Swali la 02

i.	ii.	iii.	iv.	v.	vi.
<u>D</u>	<u>B</u>	<u>J</u>	<u>H</u>	<u>F</u>	<u>E</u>

1. a) Aina za uundaji wa maneno kwa njia ya ufupishaji alama 2@ = 6

- i). **Ukatishaji** ni uundaji wa maneno kwa kudodoshwa baadhi yaa au sehemu ya neno na kupata neno jipya. Mfano shem- badala ya shememeji, Prof badaka ya profesa
- ii) **Akronimia** (akronimu) ni ufupishaji wa kuchukua herufi au silabi za mwanzo wa maneno yanayounda jina na kuziunganisha kuundas neno jipya ambalo linaweza kutamkika kama mfululizo wa sauti au kama neno kamili mfano TAKILUKI- Taasisi ya Kiswahili na Lugha za Kigeni, BASATA- Baraza la Sanaa la Taifa
- iii) **Uhulutishaji**: ni uchukuaji wa vijisehemu vya maneno mawili au Zaidi katika tungo na kuviunganisha ili kuunda neno moja. Mfano chajio- chakula cha jioni

b) mzizi wa mnyambuliko wa vitenzi alama $\frac{1}{2}@=3$

- i) -imbian-
- ii) -tambulish-
- iii) -somean-
- iv) -kimbizan-
- v) -lipishan-
- vi) -Rushian-

2. A)

(i) japokuwa ni mtoto / anauwezo mkubwa sana wa kufikiri mambo

KTg

KHr

(ii) Mwalimu wetu alipoingia darasani/ tulishangilia sana

KTg

KHr

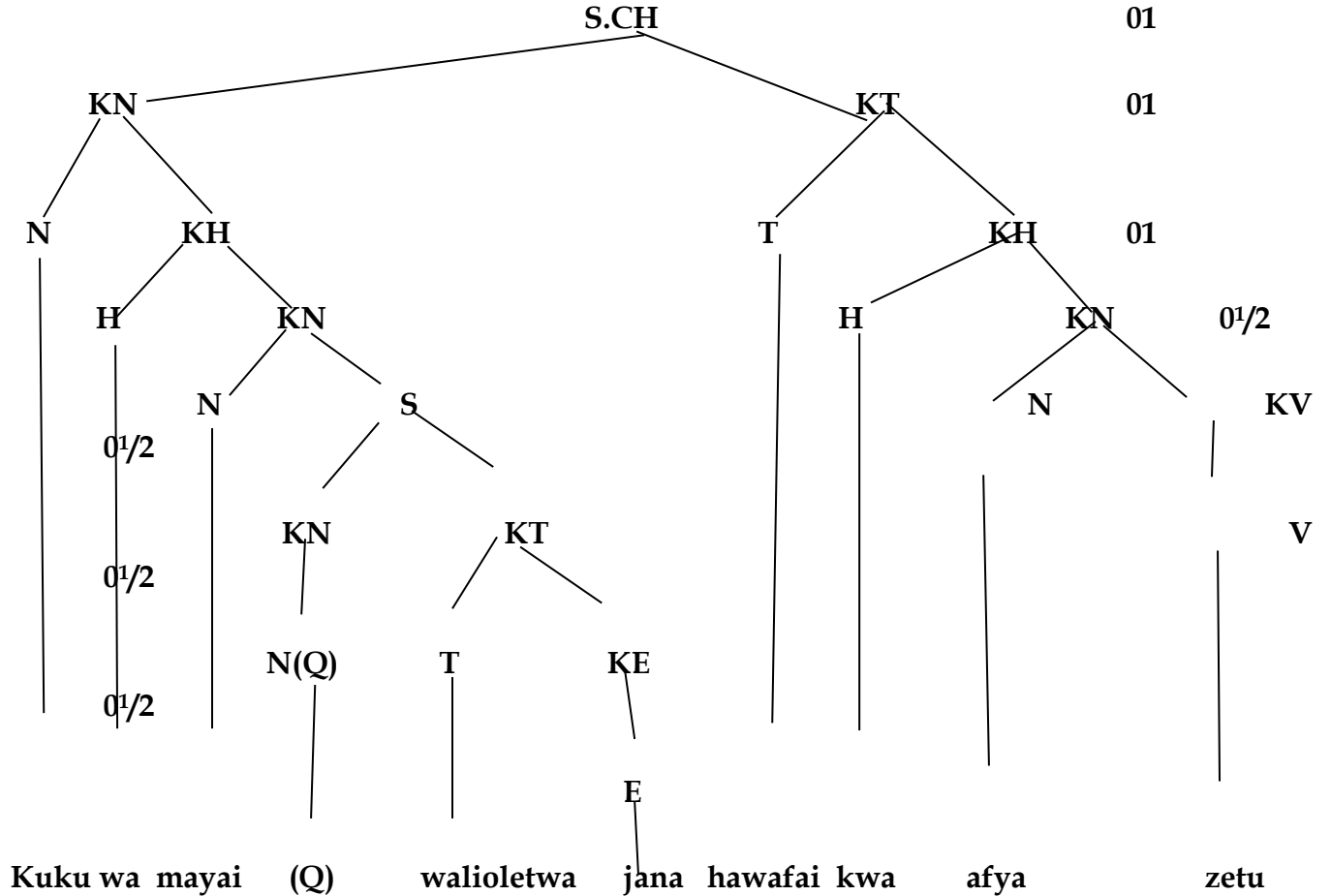
04%

(iii) Kurwa anapenda kula na doto anapenda kuangalia tamthiliya za kituruki
KHr

(iv) Jambo ambalo unalipenda / unapaswa kulipambania
KTg KHr

B) Kuchanganua kwa njia ya ngoe mkabala wa kimuundo

Kuku wa mayai walioletwa juzi hawafai kwa afya zetu

05%

3. Swali linamtaka mtahiniwa aonyeshe hoja sita zinazoonyesha asili ya Kiswahili.

- (i) Kiswahili ni lugha chotara au mesto
- (ii) Kiswahili ni pijini au krioli
- (iii) Kiswahili ni lugha ya vizalia
- (iv) Kiswahili ni Kiarabu

- (v) Kiswahili ni kibantu
- (vi) Kiswahili ni Kikongo.

(Mtahiniwa atoe hoja sita, Alama 1 na nusu kila kipengele jumla alama 09)

4. Swali linamtaka mtahiniwa aeleze kwa ufupi dhana ya fasihi na Sanaa na kuonyesha utofauti wa fasihi na kazi nyingine za kisanaa.

- (a) **Fasihi** ni sanaa inayotumia lugha kufikisha ujumbe wa msanii kwa hadhira iliyokusudiwa
Sanaa ni ufundi wa kuwasilisha mawazo au ujumbe ulio katika fikra za binadamu

(Alama 1.5 kwa kila dhana, Jumla alama 3)

- (b) Utofauti wa fasihi na kazi zingine za kisanaa huonekana katika mambo yafuatayo
 - (i) Matumizi ya lugha
 - (ii) Matumizi ya wahusika
 - (iii) Utumiaji wa fani na maudhui
 - (iv) Namna ya utendaji
 - (v) Matumizi au utumiaji wa mandhari.

(Alama 01.5 kila kipengele jumla alama 6)

5. **Mtahiniwa alipaswa kuandika barua pepe kwa kufuata vipengele vifuatavyo**

- (a) Anwani ya mwandishi ya barua pepe
- (b) Anwani ya mwandikiwa ya barua pepe
- (c) Kichwa cha habari
- (d) Salamu
- (e) Ujumbe
- (f) Matumizi ya lugha fasaha
- (g) Kuzingatia sharia za kimtandao
- (h) Ujumbe wa kufunga
- (i) Utambulisho wa mwandishi (jina na cheo)

09%

6. a) kisiwa cha kobe kipo katika nchi ya **kusadikika alama $\frac{1}{2}$**

b) kivuko kilichopinduka na kuzama kinaitwa **MV Maendeleo alama $\frac{1}{2}$**

c) sababu za kivuko kuzamani uzembe uliotokana na wafanyakazi wa kivuko kupakia abiria wengi na mizingo kupita uwezo wa kivuko **alama 1**

d) serikali ilijenga mnara wa kumbukumbu na kuandika majina ya watu wote waliopoteza maisha katika ajali **alama 1**

e) **maana ya maneno yafuatayo alama $\frac{1}{2}$ @=2**

i) kuopoa- hali ya kutoa kitu au watu ndani ya maji

ii) hadidu za rejea- taarifa ya masharti ya utekelezaji wa kazi mabimbali za kivuko

iii) rambirambi- ni salamu za pole kwa waliopata au kukumbwa na ajali au matatizo mbalimbali

iv). manusura- ni watu walioponea chupuchupu katika ajali

f) serikali ilichikua hatua ya kuwasimamisha kazi watumishi wa kivuko waliosababisha ajali **alama 1**

g) mwanafunzi afupishe habari aliyopewa kwa maneno 100. **Alama 3**

7. **Utangulizi alama 2**

Mwanafunzi aeleze maana ya ukombozi.

Atambulisha vitabu atakavyotumia

Kiini alama 2@

Mwanafunzi athibitishe kwa kutumie njanja mablimbali za ukombozi kama ifuatavyo

WASAKATATONGE

- i). Ukombozi wa kisiasa shairi la afrika
- ii) ukombozi wa kiutamaduni- shairi la wanawake wa afrika na tohara
- iii) ukombozi wa kiuchumi- shairi la mvuja jasho na mama ntiliye

MALENGA WAPYA

- i). ukombozi wa kisiasa- samaki mtomgozni
- ii) ukombozi wa kiutamduni- shairi la kifungo
- iii). Ukombozi wa kiuchumi – shairi la tuyazingatie haya

HITIMISHO. Alama 1

Mwanafunzi atoe hitimisho linalofaa

8. **Utangulizi alama 2**

Mwanafunzi atoe maana ya madhara na atambulisha vitabu

Kiini alama 2@

ORODHA

- i). madhari ya baa kuonesha ulevi
- ii). Madhari ya kanisani kuonesha ukosefu wa uadilifu
- iii). Madhari ya nyumbani kuonesha ukosefu wa elimu ya ugonjwa wa ukimwi

KILIO CHETU

- i). madhari ya mitaani kuibua mmonyoko wa maadili
- ii). Madhari ya nyumbani kuibua umuhimu wa elimu ya kijinsia na athar za ukimwi
- iii). Madhara ya barabarani kuonesha uadilifu mfano Anna

NGOSWE PENZI KITOVU CHA UZEMBE

- i). madhari ya nyumbani kuibua hali duni ya amaisha
- ii). Madhari ya kijijini uonesha ukosefu wa huduma za jamii
- iii). Madhari chumbani kuonesha tamaa kwa vijana

HITIMISHO alama 1

9. Mtahiniwa alipaswa kutumia vitabu vya riwaya kujadili matendo yote mabaya yaliyofanywa na baadhi ya wahusika na kuonesha masuluhisho yake

Utangulizi=alama 02

Hoja tatu kila kitabu, vitabu viwili hoja 6 @ 02=12

Hitimisho 01

15%

TAKADINI

- Makwati- mauaji kwa albino
- Nhamo – manyanayaso kwa takadini

- Wazazi wa shingai – kulazimisha kuolewa kwa Shingai

WATOTO WA MAMA N'TILIE

- Kuuwawa kwa Dani na Doto
- Kufukuzwa kwa peter na Zita shule
- Wanakijiji kumcheka Zita akiwa anaumwa kichaa

JOKA LA MDIMU

- Brawn kwacha kumsaliti mke wake
- Brown kwacha kuhujumu serikali
- Ulanguzi wa mafuta